

Onderzoek Bomenbeleid

Rekenkamer Diemen

Elsemiek Smits-Muis MSc

Tessa van der Velden LLM

Rekenkamer Diemen

Drs. Lauryan Bakker
Directeur rekenkamer Diemen

Contactpersoon
Elsemiek Smits-Muis MSc
Ambtelijk secretaris

T. 06-470 414 91
E. elsemiek@necker.nl

Datum: 16 februari 2021

Inhoudsopgave

Bestuurlijke nota	3
Onderzoeksverantwoording	4
Centrale boodschap	7
Reactie college van B&W	10
Nota van bevindingen	12
Groenbeleid van Diemen	13
1.1 / Ambities en doelstellingen	13
1.2 / Doelstellingen vertaald naar uitvoeringsbeleid	15
1.3 / Betrokkenheid inwoners bij het groen- en bomenbeleid	16
Uitvoering en doelrealisatie	20
2.1 / Uitvoering bomenbeleid in de praktijk	20
2.2 / Wensen en behoeften van inwoners	21
2.3 / Behaalde resultaten	23
Bijlage: Bronnen	25

Bestuurlijke nota

Onderzoeksverantwoording

Aanleiding

Bomen zijn een belangrijk onderdeel van de openbare ruimte in een gemeente. Zo ook in de gemeente Diemen, waar inwoners in toenemende mate het groen in hun leefomgeving waarderen.¹ Bomen bepalen mede de ervaren kwaliteit van wonen in een gemeente. Daarnaast vormen bomen een onderdeel van het lokale ecosysteem. Ze zijn van grote invloed op de luchtkwaliteit, biodiversiteit, bodemgesteldheid, waterhuishouding en hittestress. Er zijn dus meer dan genoeg redenen om de boomrijkheid van de gemeente serieus te nemen. Deze factoren worden ook in het coalitieakkoord 'Duurzaam Samenleven' erkend.²

Het bomenbeleid leeft bij de inwoners en gemeenteraad. Diemen is een sterk groeiende gemeente en dat hangt samen met een flinke productie van woningen.³ Mede door de vele bouwprojecten (zowel woningbouw, als infrastructuur) verdwijnt er veel groen en worden bomen gekapt. Bijvoorbeeld voor de nieuwe spooronderdoorgang Ouddiemerlaan, waarvoor 210 bomen gekapt of verplant zijn. Dit leidt tot grote verontwaardiging onder inwoners, getuige ook de raadsvergadering van februari 2020.⁴ Dat het een actueel thema is, bleek ook tijdens de vergadering op 23 april jl. waarin de motie Bomen unaniem is aangenomen. Niet alleen blijkt hieruit dat de aanwezigheid van bomen belangrijk wordt gevonden, maar ook de kwaliteit van de bomen.

Het huidige beleid komt voort uit het Groenplan 2011, herzien in 2018 en de Bomenverordening 2010 dat kaders geeft voor het vellen van houtopstand. De herziening van het Groenplan in 2018 betrof voor het bomenbeleid met name het incorporeren van nieuwe kennis en technieken, waaronder de toenemende aanwezigheid van zonnepanelen. Het vernieuwde Groenplan benadrukt dat bewoners het groen in de gemeente Diemen in toenemende mate belangrijk vinden.

De waarde die inwoners hechten aan groen en bomen, de invloed hiervan op de leefbaarheid, maar ook de groeiopgave van gemeente Diemen met haar vele bouwprojecten, kunnen op gespannen voet met elkaar staan. Dit vraagt om een weloverwogen bomenbeleid met heldere kaders en zorgvuldige uitvoering hiervan. In de bijeenkomst van de auditcommissie op 10 maart 2020 werden de actualiteit en de relevantie van het thema voor de raad onderstreept. Op basis hiervan heeft de rekenkamer besloten een onderzoek uit te voeren naar het bomenbeleid van de gemeente Diemen.

Doelstellingen

De rekenkamer formuleerde de doelstellingen van het onderzoek als volgt:

- / De raad inzicht bieden in het bomenbeleid van de gemeente Diemen;
- / De raad inzicht bieden in de manier waarop inwoners worden betrokken bij beleidsvorming en de uitvoering van het beleid;
- / De raad inzicht bieden in de doeltreffendheid van beleid: worden de doelstellingen gehaald en wat zijn de effecten van het huidige beleid en de uitvoering;
- / De raad handvatten aanreiken voor zijn rolinvulling op dit thema op basis van bovenstaande inzichten.

¹ Groenplan Diemen update 2018, p. 5

² Duurzaam Samenleven, Coalitieakkoord Diemen 2018-2022

³ Woonvisie 2018-2023, gemeente Diemen, 2018

⁴ Diemerkrant.nl (02-03-2020). [Diemen geeft vergunning vellen 183 bomen voor spoorviaduct](#)

Hoofd- en deelvragen

De doelstellingen van het onderzoek leiden tot de volgende hoofdvraag:

In hoeverre is het bomenbeleid van de gemeente Diemen en de uitvoering daarvan, doeltreffend en in hoeverre sluiten beleid en uitvoering aan op de wensen van inwoners?

Deze hoofdvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen, geordend naar thema:

Beleid

1. Wat zijn de ambities en doelstellingen op het gebied van bomenbeleid en op welke wijze zijn die vastgelegd in beleidskaders?
2. Op welke wijze en in welke mate worden inwoners en andere belanghebbenden betrokken bij de totstandkoming van het bomenbeleid?
3. In hoeverre is de raad betrokken bij de totstandkoming en besluitvorming over het bomenbeleid?
4. Hoe zijn de beleidsuitgangspunten vertaald naar een uitvoeringsplan?

Uitvoering en doelrealisatie

5. Hoe krijgt de uitvoering van het bomenbeleid vorm in de praktijk?
6. Hoe verloopt het proces van vergunningaanvragen (m.b.t. bomenkap) en in hoeverre sluit dit aan bij het bomenbeleid?
7. Hoe vindt monitoring van doelrealisatie en voortgang van de uitvoering van het bomenbeleid plaats?
8. In hoeverre wordt in de uitvoering rekening gehouden met wensen en behoeften vanuit de omgeving?
9. Welke resultaten behaalt de gemeente Diemen op het gebied van het bomenbeleid?

Onderzoeksafbakening

Het onderzoek is specifiek gericht op het beheer van bomen (bomenbeleid, bomenbestand en mutaties) binnen de gemeente. Vanzelfsprekend is dit een onderdeel van het bredere groenbeleid van de gemeente. De focus van het onderzoek lag op bomen, zoals gedefinieerd in de Bomenverordening van de gemeente Diemen (2010).⁵

Onderzoeksuitvoering

De onderzoekswerkzaamheden zijn uitgevoerd in de periode eind juli 2020 tot en met oktober 2020. Het onderzoek begon met een startgesprek op 30 juli 2020. Daarna is een documentanalyse uitgevoerd, waarbij het bomenbeleid van de gemeente Diemen is bestudeerd. Op 28 september namen de onderzoekers interviews af met de portefeuillehouder en met het hoofd Ruimtelijk beheer en op 1 oktober met de beleidsmedewerkers groen en ruimtelijk beleid. Vervolgens voerden de onderzoekers een documentanalyse uit rondom de uitvoering van het bomenbeleid. Op 5 oktober namen de onderzoekers een interview af met een opzichter en projectleider van de gemeente Diemen. Ten slotte namen onderzoekers op 9 en 15 oktober groepsinterviews af met betrokkenen om een goed beeld te krijgen van wat er in de praktijk gebeurt. Na deze gesprekken hebben de onderzoekers de rapportage en de Nota van bevindingen opgesteld.

Op 23 november is de Nota van bevindingen aan de organisatie aangeboden voor een toets op de feitelijke juistheid van de bevindingen in het kader van het ambtelijk wederhoor. Op 7 december ontving de rekenkamer de reactie in het kader van het ambtelijk wederhoor. Vervolgens is de rapportage op 14 december naar het college gestuurd voor een bestuurlijke reactie. Deze reactie ontving de rekenkamer op **3 februari 2021**. Op 16 februari is het eindrapport aangeboden aan de gemeenteraad.

⁵ https://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/historie/Diemen/49139/49139_1.html

Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit twee delen: de Bestuurlijke nota en de Nota van bevindingen.

De Bestuurlijke nota bevat deze onderzoeksverantwoording, die wordt gevolgd door de centrale boodschap van dit onderzoek (conclusies en aanbevelingen). Daarna is de bestuurlijke reactie van het college integraal opgenomen.

In hoofdstuk 1 van de Nota van bevindingen wordt ingegaan op ambities en beleidsdoelstellingen van gemeente Diemen ten aanzien van bomen. Hoofdstuk 2 gaat in op de uitvoering in de praktijk en doelrealisatie. In de bijlage bij het rapport is een overzicht opgenomen van de geraadpleegde documenten en de gesprekspartners.

Centrale boodschap

Op basis van de Nota van bevindingen komt de rekenkamer tot een vijftal conclusies.

Conclusies

1. Groeiopgave en veengrond vormen uitdaging voor het realiseren van ambities op groen en bomen

Een groene gemeente en bomen in het bijzonder, zijn belangrijk voor de inwoners van Diemen en de gemeente zelf. Er worden dan ook stevige ambities gesteld; Diemen als groene en duurzame samenleving met aandacht voor natuurwaarden, verblijfskwaliteit en biodiversiteit. Tegelijkertijd concurreren deze ambities met de groeiopgave van Diemen en vormt de verzakkende veengrond een uitdaging als het gaat om het langdurig laten groeien van bomen. Gegeven deze context zijn de ambities voor het groen en in het bijzonder de ambitie tot de aanplant van meer bomen, een forse opgave. De verwachting kan bestaan dat ambities op groen en bomen bij voorbaat het onderspit delven. Echter, de rekenkamer constateert dat juist de hoge ambities voor groen en bomen ertoe leiden dat er steeds een scherpe afweging gemaakt wordt tussen de ambities op deelterreinen. De rekenkamer constateert hierbij wel dat dit vraagt om een kwantitatieve toets op de geboekte resultaten voor groen en bomen, maar dat actuele cijfers ontbreken (zie conclusie 2).

2. Registratie aantal bomen niet volledig accuraat

Conclusie 1 laat zien dat gemeente Diemen een grote ambitie heeft op groen en bomen. Deze ambitie wordt verder geconcretiseerd in de doelstelling om het aantal bomen te vermeerderen tot het niveau van 2011. Cijfers om deze doelstelling te toetsen zijn echter niet volledig accuraat. De gemeente werkt met een beheersysteem voor de registratie van bomen in de openbare ruimte, maar op basis hiervan kan een onrealistisch beeld ontstaan, omdat:

- De aanplant van bomen bij een nieuwbouw- of herinrichtingsproject in de tijd vaak veraf ligt van de kap van bomen. Daardoor zijn er minder bomen geregistreerd, terwijl de aanplant van nieuwe bomen wel is ingepland;
- In de praktijk blijken er soms onjuiste gegevens in het beheersysteem te staan, bijvoorbeeld geregistreerde bomen die in werkelijkheid zijn gekapt, of bomen die uit het systeem zijn verwijderd, maar in werkelijkheid er nog staan;
- Er zijn veel medewerkers en ook derden (aannemers) betrokken bij het beheer van bomen, dit leidt gemakkelijk tot ruis of fouten in registratie.

Hierdoor is het moeilijk feitelijk te constateren hoever de gemeente op weg is met het realiseren van haar doelstelling. Dit leidt tot terughoudendheid bij de organisatie om resultaten te delen. Op basis van cijfers die bekend zijn van de aanplant van bomen bij nieuwbouw- en herinrichtingsprojecten, wordt de inschatting gemaakt dat het aantal bomen in de gemeente wel is toegenomen. Echter op dit moment bevat het beheersysteem van de gemeente onvoldoende actuele informatie op basis waarvan uitspraken gedaan kunnen worden over de realisatie van doelstellingen.

3. Groenbeleid vindt goede doorvertaling naar de praktijk

Het Groenplan 2018 is een bundeling van beleidsuitgangspunten, kaders en richtlijnen voor de uitvoering. Het beleid is actueel, uitvoerig en biedt concrete handvatten voor de praktijk. Op het gebied van bomen blijkt dat bijvoorbeeld uit een lijst 'bijzondere bomen' die bij het verlenen van kapvergunningen extra beschermd worden, de uitwerking van richtlijnen rondom de kap van bomen en een uitwerking van richtlijnen hoe om te gaan met bomen bij ontwerp, renovatie of herinrichting van de openbare ruimte. Uit de wijze waarop het groenbeleid is opgesteld, blijkt de waarde die wordt toegekend aan groen en bomen in de gemeente Diemen en krijgt het concreet handen en voeten in de praktijk.

4. De aandacht voor de kwaliteit van groen en bomen is toegenomen

In de afgelopen jaren is de aandacht voor de kwaliteit van het groen, waaronder bomen, in Diemen toegenomen. Zowel in beleid (Groenplan 2018) als in de uitvoering is niet alleen kwantiteit leidend, maar is ook de kwaliteit (natuurwaarden) een component bij keuze voor (her)inrichting van de openbare ruimte. Dit leidt er in sommige gevallen toe dat, in tegenstelling tot het uitgangspunt, er minder bomen worden teruggeplaatst dan zijn weggehaald als dit een duidelijke kwaliteitsverbetering oplevert. Bijvoorbeeld langs de waterkant waar afvallend blad zou leiden tot kwaliteitsvermindering van het waterleven. Dat de kwaliteit van groen steeds belangrijker wordt, wordt specifiek voor bomen zichtbaar door aandacht voor het verbeteren van de groeiomstandigheden van bomen, beschermen van bijzondere bomen en de keuze voor boomsoorten (het Groenplan 2018 is uitgebreid met actuele boomziektes, deze boomsoorten worden niet terug aangeplant).

5. Tijdige communicatie en toelichting over de afwegingen bij de kap van bomen draagt bij aan draagvlak

Het kappen van beeldbepalende bomen en/of de kap van een grote groep bomen wordt veelal opgemerkt door inwoners. De wijze en het moment waarop inwoners (omwonenden) worden geïnformeerd (communicatie) en/of worden betrokken (participatie) bij projecten die mogelijk leiden tot het kappen van bomen, wordt niet altijd positief beoordeeld door inwoners. Op basis van het onderzoek zijn er signalen dat communicatie en/of participatie onvoldoende is of zelfs geheel ontbreekt. Dit is met name een aandachtspunt als het gaat om projecten waar voorbereiding en uitvoering meerdere jaren in beslag nemen en/of als het gaat om de kap van beeldbepalende of een grote groep bomen. Waar bomenkap onderdeel is van een ruimtelijk project, is de kap onderdeel van een afweging waarin velerlei belangen en keuzes een rol spelen. Eveneens liggen in deze projecten besluitvorming en uitvoering in de tijd vaak ver uit elkaar. Onvoldoende of onvolledige communicatie leidt tot onbegrip en onvrede. Communicatie en participatie moeten daarom in de context van deze projecten vorm krijgen: met, bijvoorbeeld, aandacht voor de lange looptijd van een project en de tijd tussen plan en realisatie.

Aanbevelingen

De rekenkamer constateert dat de ambitie voor bomen in Diemen groot is en dat er serieus vorm wordt gegeven aan het realiseren hiervan. Dat gebeurt op basis van de doorvertaling naar beleid en richtlijnen voor de uitvoering. Ook zien we in de uitvoering dat er een scherpe afweging plaatsvindt tussen verschillende – soms tegenstrijdige – belangen en ambities. De rekenkamer wil op basis van deze positieve bevindingen nog twee aanbevelingen aan het college meegeven; ten aanzien van registratie en communicatie/participatie.

1. Houd een actueel overzicht van het bomenbestand bij en maak dit toegankelijk voor raad en inwoners

Om inzicht te geven in de realisatie van de ambitie ten aanzien van het bomenbestand (zowel kwantitatief als kwalitatief) is het aan te bevelen om het huidige beheersysteem te actualiseren en toegankelijk te maken voor derden. Concrete cijfers ondersteunen het afwegingsproces, bijvoorbeeld bij planvorming voor herinrichting, renovatie of nieuwbouw en kunnen worden benut in de verantwoording richting de raad. Een actueel en toegankelijk overzicht kan ook worden benut om inwoners inzicht te verschaffen in het bomenbestand van de gemeente.

Er zijn goede voorbeelden beschikbaar van gemeenten waar het bomenbestand wordt bijgehouden, met regelmaat wordt geactualiseerd en gepubliceerd op de website. Bijvoorbeeld de gemeenten [Utrecht](#) en [Amsterdam](#). Beide houden op de website een bomenkaart bij. Hierop is de omvang van het bomenbestand te zien, maar ook per boom actuele informatie zoals soort, plantjaar en eigenaar. Daarnaast wordt er informatie gegeven over zeldzame bomen, uitgevoerde of geplande bomenkap, het beleid, ziekten en subsidiemogelijkheden. De gemeente Amsterdam publiceert daarnaast per kwartaal de 'bomenboekhouding', voor een effectief kap- en herplantbeleid. Een dergelijke manier van transparantie en communicatie past bij de ambitie en inzet van Diemen ten aanzien van haar bomenbeleid.

2. Neem regie op communicatie over de kap van bomen en heb aandacht voor tijdigheid en volledigheid van informatie en de mogelijk lange doorlooptijd van een project

In conclusie 5 is aangegeven dat er bij ruimtelijke projecten een belangenafweging kan worden gemaakt, die kan leiden tot een vermindering van bomen. Dit lijkt haaks te staan op het beleid van de gemeente en op de wensen van inwoners die graag veel groen om zich heen hebben. Toch kan het een legitieme afweging zijn, bijvoorbeeld als het gaat om zwaarwegende maatschappelijke factoren. Het is dan belangrijk om inwoners en in het bijzonder omwonenden, vanaf het begin tot het einde van het traject te informeren over de afwegingen die worden gemaakt en welke rol zij daarin kunnen spelen. Vooral gezien de vaak langere looptijd van ruimtelijke projecten, kan de communicatie over eventuele kap aan het begin van het traject al weer vergeten zijn op het moment dat de kap aanvangt. Of het duurt een aantal jaar voordat er wordt herplant. Dat leidt tot onvrede of teleurstelling die deels voorkomen kan worden. Het is daarom aan te bevelen om in het communicatietraject continu plek te reserveren voor informatie over de ontwikkeling van het groen binnen een project. Ook in participatietrajecten dient er voldoende aandacht te zijn voor de verschillende aspecten binnen een project en de planning van die verschillende aspecten.

Reactie college van B&W

Algemeen

In de afgelopen jaren zijn groen en bomen in de maatschappelijke discussie steeds belangrijker geworden. Bewoners vinden het fijn als er veel en kwalitatief groen in de buurt aanwezig is. Groen en bomen leveren op meerdere vlakken een positieve bijdrage, zoals bij het bestrijden van hittestress, maar ook om de biodiversiteit te bevorderen die wereldwijd onder druk staat. Bomen dragen veel bij aan de oplossing van deze problemen.

De waarde die inwoners hechten aan groen en bomen, de invloed hiervan op de leefbaarheid, maar ook de groeiopgave van gemeente Diemen met haar vele bouwprojecten, kunnen op gespannen voet met elkaar staan. Dit vraagt om een weloverwogen bomenbeleid met heldere kaders en zorgvuldige uitvoering hiervan. Daarom heeft de rekenkamer besloten een onderzoek uit te voeren naar het bomenbeleid van de gemeente Diemen.

Het college concludeert dat de scope van het onderzoek smal is ingestoken en zich richt op alleen het boombeleid. Bomen zijn een belangrijk onderdeel van het totale groenbeleid van de gemeente waarvan ook het planten van heesters en vaste planten onderdeel is. Per locatie wordt de afweging gemaakt om bomen, dan wel vaste planten of andere groenelementen te plaatsen. Met name de bloeiende vaste planten worden door bewoners erg gewaardeerd, niet alleen omdat het een fleurig straatbeeld geeft, maar ook omdat bewoners hier geen overlast van ervaren in de vorm van bladafval en ongewenste schaduw.

Een gevarieerd groenbeleid draagt bij aan de positieve beoordeling van bewoners van hun leefomgeving en aan de biodiversiteit die wereldwijd onder druk staat. Elke groensoort heeft andere voordelen die belangrijk zijn. In vaste planten leven veel (andere) dieren die niet of minder in bomen voorkomen. Daarom is balans in het groenbeleid belangrijk.

Ten aanzien van de centrale boodschap in het rapport van de rekenkamer

De rekenkamer constateert dat de ambitie voor bomen in Diemen groot is en dat er serieus vorm wordt gegeven aan het realiseren hiervan. Dat gebeurt op basis van de doorvertaling naar beleid en richtlijnen voor de uitvoering. Ook zien we in de uitvoering dat er een scherpe afweging plaatsvindt tussen verschillende – soms tegenstrijdige – belangen en ambities.

Het college neemt met waardering kennis van het overwegend positieve oordeel over (de uitvoering van) het bomenbeleid in Diemen. Dit geldt ook voor de inhoudelijk uitgewerkte analyse die tot stand is gekomen op basis van de aangeleverde documentatie en ambtelijke/bestuurlijke interviews. De samenwerking met de Rekenkamer bij het uitwerken van de onderzoeksvragen is daarbij als constructief en nuttig ervaren.

Ten aanzien van de conclusies

Het college heeft, in het verlengde van de inmiddels verwerkte ambtelijke suggesties op de nota van bevindingen, geen aanvullingen vanuit een bestuurlijke invalshoek. Deze bestuurlijke reactie richt zich dan ook op de door de Rekenkamer uitgebrachte conclusies en aanbevelingen.

1. Groeiopgave en veengrond vormen uitdaging voor het realiseren van ambities op groen en bomen

Het college herkent zich in deze conclusie.

2. Registratie aantal bomen niet volledig accuraat

Het college deelt deze conclusie.

Het boombeheersysteem is van origine bedoeld om te helpen bij het boombeheer. Hiervoor wordt het systeem op dit moment optimaal gebruikt. Er is aangegeven dat het beheersysteem op het gebied van het aantal bomen soms een afwijking kan vertonen. Dit heeft in de meeste gevallen te maken met de verwerkingstijd en het feit dat verschillende partijen, zoals aannemers, informatie in moeten voeren. Het kan dus voorkomen dat als er een boom gekapt of geplant is, het even duurt voordat dit in het systeem staat. Op dit moment staan er volgens het boombeheersysteem 11.680 bomen. Het aantal bomen dat verkeerd of niet geregistreerd is, wordt geschat op 233. Dat is ongeveer 2%. Dit percentage achten wij zodanig klein dat wij het beheersysteem als voldoende betrouwbaar zien.

Daarnaast kunnen projecten of herinrichting van wijken een vertekend beeld opleveren over de aantallen. Dit komt omdat er voor de werkzaamheden bomen gekapt worden en pas na afronding van alle werkzaamheden herplant wordt. Dat kan dus een aantal jaren schelen.

Het beheersysteem is op dit moment goed toegerust op de originele taak om het boombeheer te waarborgen.

3. Groenbeleid vindt goede doorvertaling naar de praktijk
4. De aandacht voor de kwaliteit van groen en bomen is toegenomen

Het college herkent zich in deze conclusies.

/

5. Tijdige communicatie en toelichting over de afwegingen bij de kap van bomen draagt bij aan draagvlak

Het college onderschrijft de conclusie dat tijdige communicatie en toelichting op de afwegingen bij kan dragen aan het draagvlak en begrip. Het college is zich bewust van de opgave en hecht dan ook grote waarde aan de inzet van communicatie en participatie wanneer er sprake is van bomenkap. De casus spooronderdoorgang bewijst dat goede inzet van communicatie en participatie essentieel kan zijn, zeker ook bij de uitvoering van langdurige projecten.

De aanbevelingen in het onderzoeksrapport acht het college waardevol. Als gemeente besteden we steeds meer aandacht aan participatie, zowel in de begin- als eindfase van een project. Inwoners worden in toenemende mate vroegtijdig betrokken en worden dan minder verrast in de uitvoeringsfase. Niettemin blijft goede en tijdige communicatie geboden. In de communicatie zetten we een brede mix van middelen in om inwoners te informeren over de achtergronden bij het kappen van bomen. Soms is dat simpelweg omdat een boom dood is. Een eenvoudige mededeling op de locatie zelf heeft al bewezen daarbij goed te werken. Soms, met name bij grotere projecten, ligt het wat ingewikkelder. Dan moeten we duidelijk maken welke afwegingen hebben geleid tot het besluit tot kappen van bomen. Als dat van toepassing is, moeten we ook duidelijk maken dat er voor gekapte bomen weer nieuwe bomen terugkomen. Zeker bij een project dat over verscheidene jaren loopt, zoals het project spooronderdoorgang, is het goed laten doorklinken van de afweging en het eindbeeld een lastige opgave. De aanbeveling wijst erop dat we ook in die gevallen de afwegingen en het eindresultaat in de loop van zo'n periode met regelmaat moeten blijven communiceren. Dat vinden we een goede aanvulling, mede omdat er zich in de loop der jaren ook nieuwe omwonenden, belanghebbenden en raadsleden aan kunnen dienen.

Ten aanzien van de aanbevelingen

1. Houd een actueel overzicht van het bomenbestand bij en maak dit toegankelijk voor raad en inwoners

Het college onderschrijft deze aanbeveling.

Voorafgaande aan het rekenkameronderzoek werd al gewerkt aan het actualiseren van het boombeheerbestand, mede naar aanleiding van een toezegging van de portefeuillehouder, en dit blijft de aandacht houden.

In DUO+-verband wordt onderzocht hoe verschillende systemen, waaronder ook het boombeheerbestand, toegankelijk gemaakt kunnen worden. Aangegeven is dat dit eind van het tweede kwartaal verder opgepakt wordt door DUO+.

2. Neem regie op communicatie over de kap van bomen en heb aandacht voor tijdigheid en volledigheid van informatie en de mogelijk lange doorlooptijd van een project

Het college neemt deze aanbeveling ter harte. Zie hiervoor ook de toelichting onder conclusie 5.

Nota van bevindingen

1

Groenbeleid van Diemen

In dit hoofdstuk staat het bomenbeleid van de gemeente centraal. Relevante beleidsdocumenten zijn: het Coalitieakkoord 2018-2022, het Groenplan 2011 inclusief de update 2018, de Boomverordening 2010, het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte 2012 en de Duurzaamheidsagenda 2020-2025. Op basis hiervan beschrijft dit hoofdstuk ambities, doelstellingen en beleidsuitgangspunten, maar ook de doorvertaling hiervan in (uitvoerings)beleid. Geschetst wordt hoe beleid tot stand komt en welke actoren hierbij betrokken zijn.

1.1 / Ambities en doelstellingen

Het bomenbeleid draagt bij aan het realiseren van doelstellingen van het bredere groenbeleid. Daarom worden in deze paragraaf ook de ambities en doelstellingen van het groenbeleid behandeld.

Diemen zet leefomgeving en duurzaamheid centraal, groen levert hieraan belangrijke bijdrage

De titel van het coalitieakkoord is 'Duurzaam samenleven'. Als belangrijk uitgangspunt formuleert het college het creëren van een groene, duurzame gemeenschap waar het goed wonen, werken en ontspannen is.⁶ De manier waarop de gemeente omgaat met groen is hiervan een belangrijke uitwerking. In het kader van een prettige openbare ruimte, klimaatadaptatie en buurtgroen, wil de coalitie werk maken van natuurwaarden, verblijfskwaliteit en biodiversiteit, en wil ze de Diemense natuur beter verbinden. Waar mogelijk wil de coalitie ook de 'ecologische hubfunctie' van groene plekken in het dorp, zoals Spoorzicht, versterken.⁷ In het coalitieakkoord is in het kader van klimaatadaptatie bijzondere aandacht voor bomen, omdat bomen een rol spelen in de bestrijding van hittestress.⁸

Diemen heeft actueel groenbeleid

Het Groenplan 2011 behelst het gehele groenbeleid (doelstellingen en uitvoering) van de gemeente. Het Groenplan is een concreet beleidsplan over het beheer van groen in de gemeente. In 2012 hebben elementen uit het Groenplan 2011 een plek gekregen in een bredere kwaliteitsvisie: het Kwaliteitsplan openbare Ruimte 'Verbinden, ontmoeten en thuiskomen' uit 2012. Hierin legt de gemeente haar visie voor verbetering van de openbare ruimte vast. Het plan maakt de visie concreet in een routekaart die de stappen weergeeft die de visie moeten realiseren. Hoewel het plan inmiddels acht jaar oud is, blijven de in dit plan opgenomen uitgangspunten actueel: een aantrekkelijke, sociale en duurzame invulling van de openbare ruimte.⁹

⁶ Coalitieakkoord 2018-2022, p. 3

⁷ Coalitieakkoord 2018-2022, p. 17

⁸ Coalitieakkoord 2018-2022, p. 17

⁹ Kwaliteitsplan openbare ruimte 'Verbinden, ontmoeten, thuiskomen', 2012, p. 14

Het Groenplan schetst uitgangspunten voor beheer en inrichting en hierin wordt tot op wijkniveau beschreven wat de huidige staat van het groen is en wat het wensbeeld is. In 2011 zijn voor realisatie van het wensbeeld per wijk concrete voorstellen gedaan, bijvoorbeeld voor Vogelweide, inclusief Oud-Diemen,¹⁰ is het voorstel gedaan om de entreesituatie op te waarderen door beeldbepalende bomen te benoemen als toekomstbomen.¹¹ In 2018 heeft er een actualisatie van het groenbeleid plaatsgevonden. Bij de actualisatie is een evaluatie opgenomen waarin wordt aangegeven in hoeverre de voorstellen ter realisatie van het wensbeeld daadwerkelijk zijn gerealiseerd of mogelijk nog in de planning staan.¹²

Met de actualisatie van het groenbeleid wilde de gemeente een vertaalslag van de in het kwaliteitsplan opgenomen visie naar praktijk maken.¹³ Dat het Groenplan is geactualiseerd, is bijvoorbeeld terug te zien in aandacht voor actuele thema's zoals klimaatadaptatie, ecologisch beheer en inzet op het vergroten van biodiversiteit. Specifiek voor bomen is er aandacht voor actuele bomenziekte (onder andere naar aanleiding van klimaatverandering) en hoe de gemeente hiermee om wil gaan. Ook is er aandacht voor de toenemende vraag naar zonnepanelen en dat bestaande bomen of de aanplant van bomen in de weg kunnen staan van het rendement van de zonnepanelen. Het Groenplan schetst een kader waarbinnen de afweging kan worden gemaakt hoe om te gaan met bomen en het plaatsen van zonnepanelen.¹⁴

Extra aandacht voor beschermen van bijzondere bomen

Het Groenplan legt de Diemense hoofdboomstructuur vast die onderdeel uitmaakt van de Bomenverordening. De structuur is daarmee vastgelegd en beschermd. Speciale aandacht is er voor het beschermen van bijzondere bomen: monumentale, herdenkings- en toekomstbomen. Monumentale bomen (ouder dan 50 jaar) hebben een beeldbepalende waarde en zijn schaars in Diemen; 90% van het bomenbestand is jonger dan 30 jaar. Herdenkingsbomen markeren belangrijke gebeurtenissen en toekomstbomen zijn in potentie monumentale bomen. Deze drie soorten bijzondere bomen verdienen extra bescherming. Het Groenplan biedt deze bescherming door de bomen op basis van criteria vast te leggen in een bomenlijst. De criteria vinden ook een doorvertaling in het puntensysteem¹⁵ dat de gemeente hanteert voor de afweging van het afgeven van een kapvergunning. Hierdoor genieten de bijzondere bomen extra bescherming.

Doelstellingen voor bomen ook onderdeel van Duurzaamheidsagenda 2020-2025

Op basis van de ambities in het coalitieakkoord zijn extra middelen beschikbaar gesteld om in te zetten op duurzaamheid. De Duurzaamheidsagenda 2020-2025 is hiervan het resultaat. Deze agenda geeft op programmatische wijze invulling aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente. Voor wat betreft natuurwaarden en biodiversiteit waar bomen onder vallen, zijn de uitgangspunten van het Groenplan 2018 Diemen en het Natuurbeleidsplan leidend. De agenda formuleert concrete doelstellingen en werkt die uit in een aanpak. Het versterken van natuurwaarden krijgt bijvoorbeeld invulling door natuurinclusief te ontwerpen en bouwen en door bij (her)ontwikkeling, uitbreiding of inbreiding in het stedelijk gebied zoveel mogelijk ecologisch waardevol stedelijk groen aan te leggen.¹⁶ Concreet voor bomen, betekent dit het aanbrengen van diversiteit aan ecologisch waardevolle inheemse bomen die de natuurwaarde versterken en de gevoeligheid voor boomziektes verminderen.¹⁷ Deze uitwerking komt overeen met de geformuleerde doelstellingen en uitwerking van het Groenplan 2018. Met betrekking tot bomen wordt de Duurzaamheidsagenda het meest concreet in de langetermijndoelstelling om het aantal bomen in de gemeente toe te laten nemen tot ten minste het niveau van 2011.¹⁸ De gemeente wil hiervoor de hoeveelheid bomen gaan monitoren.

¹⁰ Groenplan Diemen 2011, p. 116

¹¹ Toekomstbomen: bomen die de gemeente Diemen voor de lange termijn in stand wil houden en die zich op den duur ook als monumentale bomen kunnen ontwikkelen. Groenplan Diemen 2011, p. 3

¹² Groenplan Diemen update 2018, bijlage 2 vanaf p. 62

¹³ Groenplan Diemen update 2018, p. 5

¹⁴ Groenplan Diemen update 2018, p. 24

¹⁵ Puntenwaardering is opgenomen in Bomenverordening Diemen 2010. Zie voor meer informatie in deze rapportage onder hoofdstuk 2.1

¹⁶ Duurzaamheidsagenda 2020-2025, p. 11

¹⁷ Duurzaamheidsagenda 2020-2025, p. 12

¹⁸ Het aantal bomen in de gemeente Diemen is in de jaren voor 2018 afgenomen ten opzichte van 2011. Het streven is terug te keren naar het niveau van 2011. Er wordt gesproken over het niveau van 2011, omdat uit die tijd de meest betrouwbare cijfers beschikbaar zijn op basis van het Groenplan 2011

Qua uitvoering wil de gemeente waar mogelijk bomen herplanten en bijplanten. Daarnaast gaat de gemeente een pilot draaien voor Tiny Forests¹⁹ en dit bij succes uitbreiden.

Veengrond en groeiopgave op gespannen voet met ambities bomenbeleid

Met betrekking tot groen zijn twee aspecten in Diemen van belang: de ondergrond in Diemen is veen en Diemen is een groeigemeente met een bijbehorende opgave voor het bouwen van voldoende woningen. Deze twee aspecten staan op gespannen voet met de ambities voor groen en specifiek voor bomen. Allereerst de veengrond: als gevolg hiervan daalt de bodem, op sommige plekken een aantal centimeter per jaar. Dit leidt ertoe dat met enige regelmaat (ongeveer elke 20 jaar) straten en wegen opgehoogd moeten worden. Het verzakken en met name de ophoogwerkzaamheden zijn slecht voor bomen, waardoor het moeilijk is om bomen in de directe woonomgeving volwassen te laten worden. Ook het tweede aspect leeft op gespannen voet met het behoud en de aanplant van groen/bomen. Immers, bouw gaat vrijwel altijd ten koste van groen. De ruimte, zeker in stedelijk gebied zoals Diemen, is schaars en kan maar één keer worden gebruikt.

Met betrekking tot de veengrond kiest de gemeente Diemen een realistische aanpak: in het Groenplan wordt gesteld dat het enerzijds vraagt om het accepteren dat bomen in de gemeente een beperkte levensduur hebben, anderzijds streeft men ernaar (delen van) het bomenbestand een langere levensduur te geven.²⁰ In dit kader streeft de gemeente ernaar om bestaande bomen te behouden bij herinrichting en ruimtelijke ontwikkeling. Daarbij wordt de afweging gemaakt of de te handhaven boom inderdaad duurzaam in stand kan blijven of dat herplant met een geschiktere boomsoort, of op een betere groeiplaats leidt tot meer kwaliteit of een duurzamere oplossing. Ook kiest de gemeente ervoor bomen bij reconstructies te beschermen en kiest zij in sommige gevallen ervoor bomen verhoogd te planten (boomterp), waardoor ze bij het inklinken van de bodem nog hoog genoeg boven het grondwater staan en daarmee in ieder geval één ophogingscyclus zullen overleven.²¹ Daarnaast gaat men via experimenten onderzoeken op welke manieren bomen langer in leven gehouden kunnen worden ondanks de verzakkende veengrond.²²

Als het gaat om de groeiopgave, benadrukt de gemeente dat de inrichting van de openbare ruimte met groen altijd een belangrijk aandachtspunt is. Het vraagt om het maken van keuzes voor de omvang en plaats van voorzieningen, woningbouw, groen, verkeer, ontspanning en bedrijven. Een concreet voorbeeld is de keuze om van het park Spoorzicht 50% te behouden als groengebied en 50% te ontwikkelen als sportvelden.²³ In het algemeen is het uitgangspunt dat bij (her)ontwikkeling, uitbreiding en inbreiding in stedelijk gebied een analyse wordt gemaakt van aanwezige flora en fauna en dat bij aanleg zoveel mogelijk ecologisch waardevol groen wordt aangeplant. Het is een gegeven dat de ruimte schaars is en daarom zet de gemeente met name in op kwaliteit van het groen, anders dan alleen kwantiteit. Door de ecologie en natuurwaarde van het groen te vergroten en groen beter te verbinden, kan de kwaliteit toenemen. Verhoogde kwaliteit kan daarmee volgens de gemeente verlies aan kwantiteit compenseren.

1.2 / Doelstellingen vertaald naar uitvoeringsbeleid

Uitvoeringskaders bevatten praktische richtlijnen voor beheer van bomen

“Bomen zijn binnen de groenstructuur van belang voor beeld, ecologie en functioneren van de openbare ruimte”, aldus opgenomen in het Groenplan 2018.²⁴ Het past bij deze visie om bewust om te gaan met beheer, kap en (her)planten van bomen. Het Groenplan is ook het belangrijkste uitvoeringskader voor de gemeente als het gaat om groenbeheer. Het schetst een kader waarbinnen afwegingen en keuzes gemaakt kunnen worden voor beheer van bomen.

¹⁹ Een Tiny Forest is een dichtbegroeid, inheems bos ter grootte van een tennisbaan (ca. 200m²). Tiny Forest is een initiatief van IVN natuur educatie en ingenieur Shubhendu Sharma. Het is een Registered Trademark® wat betekent dat deze minibossen aan fysieke en sociale kenmerken moeten voldoen. Bron: <https://www.ivn.nl/tinyforest/over-tiny-forestr> geraadpleegd op 23 november 2020.

²⁰ Groenplan Diemen 2011, p. 101 en 102

²¹ Groenplan Diemen update 2018, p. 21 en 23

²² Groenplan Diemen update 2018. P. 21

²³ Coalitieakkoord 2018-2022, p. 16

²⁴ Groenplan Diemen update 2018, p. 19

Voorbeelden hiervan zijn:

- / het uitgangspunt dat bij herinrichting in wordt gezet op het behoud van bomen. Hierbij worden richtlijnen genoemd als boomwaarde²⁵, kosten (bijvoorbeeld verplanten versus boomwaarde), duurzaamheid en tevens voorwaarden voor het plaatsen van vervangende bomen zoals omtrek en kosten;
- / het beschermen van waardevolle bomen bij ruimtelijke ontwikkeling en herinrichting (op basis van de bomenlijst met monumentale en toekomstbomen);
- / het uitvoeren van een Bomen Effect Analyse (BEA). De analyse brengt per boom de algemene boomgegevens in kaart en de toekomstverwachting (op basis van aspecten als conditie en beheerbaarheid). De gemeente eist de uitvoering van een dergelijke analyse als het gaat om het herinrichten van woonwijken en straten (waarbij een inspraakverodening van toepassing is) en bij het vellen van houtopstand die onderdeel is van de hoofdgroenstructuur en hoofdbomenstructuur. In de besluitvorming is de BEA zwaarwegend. Medewerkers geven in de interviews aan het advies uit de BEA vrijwel altijd op te volgen, maar de gemeente kan en mag anders besluiten. Dit gebeurt in de praktijk in enkele gevallen en dan op basis van praktijkervaring, aldus medewerkers;
- / het hanteren van een ambitiematrix voor het groenbeheer op basis van zonering, waarbij voor alle zones met bomen een kwaliteitsniveau A geldt en voor bomen in winkelgebieden en parels (specifieke gebieden binnen de hoofdgroenstructuur) beheerniveau A+. Dit betekent onder andere dat bomen gezond en groeikrachtig zijn.

Naast bovengenoemde richtlijnen uit het groenbeleid, bevatten ook de Bomenverordening Diemen 2010 en de aanpalende Beleidsnotitie Bomenverordening 2010 richtlijnen voor kap van bomen, herplant- en instandhoudingsplicht, schaderegelingen en leproziekte.²⁶ Hoofdstuk 2 gaat in op de werking hiervan in de praktijk.

Aanvullende richtlijnen voor omgang met bomen bij ontwerp, renovatie en herinrichting

Gezien de waarde van bomen en de langzame ontwikkeling die zij doormaken, acht de gemeente Diemen het noodzakelijk bij ontwerp, renovatie of herinrichting van de openbare ruimte in het bijzonder met bomen rekening te houden. Het Groenplan bevat daarom richtlijnen hoe in elke planfase (initiatiefase tot realisatie en nazorg) rekening gehouden moet worden met boomeisen. Dit resulteert in een stappenplan waarin per fase kaders en toetsingspunten worden meegegeven. Zo moet in de initiatiefase onder andere de gemeentelijke lijst met monumentale bomen worden geraadpleegd en moet in een Stedenbouwkundig Plan een bomenparagraaf met toetsbare doelen worden opgenomen.²⁷

1.3 / Betrokkenheid inwoners bij het groen- en bomenbeleid

Groen in wijken is voor inwoners een belangrijk onderwerp

Groen heeft niet alleen de aandacht van het bestuur, maar ook van inwoners, zo blijkt uit het coalitieakkoord: “bewoners zijn enorm betrokken bij hun directe leefomgeving, en hebben vaak concrete plannen zoals moestuinen, speeltoestellen of fruitbomen”²⁸. In de actualisatie van het Groenplan wordt dit bevestigd: “uit contact met bewoners kan worden opgemaakt dat het groen in de gemeente Diemen in toenemende mate gewaardeerd wordt”.²⁹ Een recente inwonersconsultatie ter voorbereiding op de omgevingsvisie laat ook zien dat inwoners het groen in Diemen waarderen en het behouden of uitbreiden van groen in de wijken belangrijk vinden.³⁰ Deze betrokkenheid komt vooral tot uiting in concrete uitvoeringsprojecten zoals de herinrichting van een straat of woonwijk (hierover meer in hoofdstuk 2). Bij het opstellen van het Groenplan 2011 zijn inwoners via workshops betrokken als het gaat om het opstellen van de streefbeelden voor de (hoofd)groenstructuur in de wijken en bijbehorende verbetervoorstellen. Bij de update van het Groenplan in 2018 zijn inwoners niet expliciet betrokken.

²⁵ Boomwaarde wordt door middel van een taxatierapport bepaald op basis van de Richtlijn Boomveiligheidsregistratie. Bron: Groenplan Diemen update 2018, p. 21

²⁶ Artikel 2 bomenverordening Diemen 2010

²⁷ Groenplan Diemen 2011, p. 103-106 en Groenplan Diemen update 2018, p. 20

²⁸ Coalitieakkoord 2018-2022, p. 17

²⁹ Groenplan Diemen update 2018, p. 5

³⁰ Consultatie inwoners en stakeholders omgevingsvisie gemeente Diemen, 2020

Wel wordt in het Groenplan 2018 benadrukt dat de participatie van bewoners in het groen en zelfbeheer van openbaar groen is toegenomen. Er is ongeveer 5ha in beheer bij bewoners en er wordt ingezet op een verdere toename hiervan.³¹

Belangengroep IVN belangrijke stakeholder voor gemeente bij totstandkoming en uitvoering groenbeleid

Met betrekking tot het groenbeleid is IVN werkgroep Diemen een belangrijke stakeholder voor de gemeente Diemen. De gemeente gaat regelmatig met IVN in gesprek over het groenbeleid, zowel over concrete uitvoering als over uitgangspunten en doelstellingen van beleid. Ook deelt de gemeente regelmatig plannen met IVN en stemt zij af met de organisatie. De lijnen tussen IVN, de ambtelijke organisatie en de portefeuillehouder zijn kort en alle partijen geven aan het contact als prettig te ervaren. In dit onderzoek is ook gesproken met Daarom Duurzaam Diemen, een voor de gemeente belangrijke partij als het gaat om duurzaamheidsinitiatieven welke weer in lijn liggen met ambities op groen en bomen. In de praktijk blijkt deze laatste partij echter geen directe gesprekspartner voor het groen- en of bomenbeleid op ambtelijk niveau te zijn. Daarom Duurzaam Diemen geeft aan wel regelmatig in contact te zijn met de portefeuillehouder natuur, duurzaamheid en milieu.

IVN werkgroep Diemen

IVN werkgroep Diemen is onderdeel van de landelijke organisatie IVN Natuureducatie. De organisatie heeft tot doel om mens en natuur te verbinden en jong en oud te laten beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is. IVN werkgroep Diemen organiseert hiertoe onder andere natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. De afdeling in Diemen is meer dan 20 jaar geleden begonnen als inwonersgroep, toen het Diemberbos net was opgeleverd. Het doel was om meer bekendheid aan het Diemberbos en andere buitengebieden van Diemen te geven. Later heeft de inwonersgroep zich bij het landelijke IVN-verband aangesloten.

In de afgelopen 20 jaar is IVN werkgroep Diemen zich ook steeds meer gaan richten op natuurwaarden in stedelijk gebied. Daardoor kwam zij ook steeds vaker met de gemeente in contact. IVN werkgroep Diemen ziet dat ook natuurwaarden voor de gemeente Diemen steeds belangrijker zijn geworden. Hierdoor heeft IVN werkgroep Diemen in toenemende mate vertrouwen in het beleid en de uitvoering van de gemeente Diemen.

IVN werkgroep Diemen is informele gesprekspartner van de gemeente Diemen op het onderwerp vergroening in stedelijk gebied. De gemeente is niet verplicht haar groenplannen voor te leggen aan de werkgroep, maar hecht veel waarde aan de input van de werkgroep, zo blijkt uit de interviews en de frequente overleggen. In principe is er ieder halfjaar een bijeenkomst tussen de werkgroep en beleidsmedewerkers, waarbij het groenbeleid wordt doorgenomen en waarbij ideeën worden gedeeld.³² De werkgroep is tevreden over de manier waarop de gemeente met haar ideeën omgaat en met name de heldere communicatie over mogelijkheden en onmogelijkheden. De gemeente deelt actief informatie met de werkgroep, bijvoorbeeld als het gaat om projecten waarbij veel bomen gekapt zullen worden, zoals bij de entree van het Diemberbos of de bomenkap bij de spoorwegonderdoorgang. Door uitleg te geven over bijvoorbeeld kap van in het oog springende bomen, creëert de gemeente draagvlak. Ook deelt de gemeente bestemmingsplannen (en wijzigingen hierop), hoewel dit voor de werkgroep vaak vrij technische en specialistische documenten zijn.

Daarom Duurzaam Diemen

Daarom Duurzaam Diemen³³ is een stichting die als doel heeft om de gezamenlijke aanpak te bevorderen van bewoners, bedrijven, organisaties, de gemeente en andere partijen van duurzame en milieuvraagstukken in de gemeente Diemen.³⁴ De stichting is opgericht vanuit een initiatief van de gemeente, maar opereert nu zelfstandig met een eigen bestuur. Het is een overkoepelende organisatie en een platform dat door alle initiatieven en inwoners uit Diemen gebruikt kan worden. Daarnaast kan de stichting microsubsidies uitdelen aan initiatiefnemers (bijvoorbeeld inwoners of ondernemers) voor bijvoorbeeld duurzaamheidsprojecten. Groen en duurzaamheid raken sterk aan elkaar en daarom ziet de gemeente het platform Daarom Duurzaam Diemen ook als belangrijke partner als het gaat om de bredere duurzaamheidsdoelstellingen. Met betrekking tot bomen is er raakvlak waar het gaat om de aanplant van bomen in het kader van het bestrijden van hittestress en de in de duurzaamheidsagenda opgenomen doelstelling tot het vergroten van het aantal bomen in Diemen.

³¹ Groenplan Diemen update 2018, p. 28

³² Zo was IVN Diemen nauw betrokken bij het aanplanten van het Tiny Forest in Diemen. De landelijke IVN organisatie schreef onder andere het handboek Tiny Forests

³³ https://daaromdiemen.nl/wp-content/uploads/2018/03/KAA_173-Actieplan-Daarom-Duurzaam-Diemen_01.pdf

³⁴ Actieplan Daarom Duurzaam Diemen 2030

Daarom Duurzaam Diemen geeft aan dat de lijnen met de portefeuillehouder kort zijn en dat er ruimte is voor gesprek, ook als Daarom Duurzaam Diemen ergens anders over denkt. In gesprekken geven medewerkers van de gemeente aan momenteel voor wat betreft het groen- of bomenbeleid niet in gesprek te zijn met Daarom Duurzaam Diemen. De portefeuillehouder geeft aan Daarom Duurzaam Diemen wel te zien als klankbord voor duurzaamheidsvraagstukken.

Groenbeleid en bomen zijn belangrijke thema's in de raad

Groenbeleid en specifiek beleid omtrent bomen, kan rekenen op de aandacht van de raad. Naast het vaststellen van beleid, komt het onderwerp met regelmaat aan bod door middel van schriftelijke vragen en moties. Het college ervaart naast deze betrokkenheid ook vertrouwen van de raad in de uitvoering en realisatie van het groenbeleid, bijvoorbeeld doordat de update van het Groenplan eind 2018 unaniem is aangenomen.

In het Groenplan 2011 zijn enkele moties van de raad onderdeel geworden van het beleid, bijvoorbeeld over het behoud en bevorderen van monumentale bomen in Diemen.³⁵ Een recent voorbeeld waarbij een motie werd verankerd in beleid, is de motie 'Tiny Forests of Diemense Bosjes' van 19 juli 2018 waarin de partijen GroenLinks en D66 het college verzoeken de kansen voor Tiny Forests of een Diemense variant daarvan verder te onderzoeken.³⁶ De motie wordt unaniem aangenomen. Het college staat hier positief tegenover en in de update van het Groenplan in 2018 is opgenomen dat er een verkenning zal worden gedaan naar de mogelijkheden van vergroening, waarbij Tiny Forests en Diemense bosjes opties zijn.³⁷ Ook is de optie tot het realiseren van Tiny Forests opgenomen in de Duurzaamheidsagenda 2020-2025. Op 11 juni 2019 verzoeken de Ouderenpartij Diemen, GL en Leefbaar Diemen de raad om een voorstel te doen hoe een Bomenfonds vorm kan krijgen en dit voor te leggen vóór de begrotingsbehandeling 2020. De wethouder geeft aan dat de reactie voor de begrotingsbehandeling 2020 te vroeg komt en dat deze koppeling ook niet noodzakelijk is, aangezien het Bomenfonds niet noodzakelijk leidt tot een apart potje geld. De motie is ingetrokken door partijen na de toezegging van de wethouder dat het college de intentie tot het aanplanten van meer bomen van harte ondersteunt en dit ook waar zal maken.³⁸

Getuige de motie Dikkere bomen van 23 april 2020, heeft de raad niet alleen oog voor de kwantiteit van groen, maar ook voor de kwaliteit van groen en bomen. In de motie verzoeken Ouderenpartij Diemen, VVD, GroenLinks, Ons Diemen, CDA en D66 om de raad inzicht te verschaffen in de financiële en andere consequenties die samenhangen met het planten van bomen met een grotere dikte, waaronder die met een omtrek van 25 cm of meer. Ook deze motie is unaniem aangenomen.

³⁵ Groenplan Diemen 2011, p. 22. Beleid naar aanleiding van motie 'Behoud en bevorderen monumentale bomen in Diemen' van 21 juni 2007

³⁶ Motie GroenLinks en D66 'Tiny Forestst of Diemense Bosjes', 19 juli 2018

³⁷ Informatie van het college aangaande afhandeling van de motie 'Tiny Forests of Diemense Bosjes', 30 oktober 2018

³⁸ Notulen gemeenteraadsvergadering 11 juli 2019, onder punt 4 'Kadernota 2020 gemeente Diemen'

Casus spooronderdoorgang versus groenbehoud

Een van de grote projecten in Diemen is de realisatie van een spooronderdoorgang om Diemen te verbinden met Diemen Noord. Dit is een traject van jaren, waarbij de raad gedurende de verschillende projectfasen is geïnformeerd over plannen en uitvoering. Vanwege de aanleg van de onderdoorgang aan de Ouddielerlaan worden in de nabije omgeving 210 bomen gekapt. Hierover wordt in november 2019 gecommuniceerd in het Diemer Nieuws. Op basis van deze informatie biedt een verontruste bewonersgroep op 30 januari 2020 een petitie aan de gemeenteraad en het college aan. In de petitie uiten bewoners hun onvrede over de kap van bomen, met name bomen die staan op het bouwterrein. In hun woorden is het 'ruimte maken met de botte bijl'. De petitie doet in de raad veel stof opwaaien. Fracties zijn het eens met de noodzaak voor de spooronderdoorgang, maar zijn kritisch over de uitgevoerde communicatie en participatie en de late informatievoorziening. De raad besluit om op 6 februari in een reeds geplande informatieve raad het onderwerp opnieuw te agenderen, om met elkaar te debatteren. Op 6 februari geeft de projectleider spooronderdoorgang een presentatie over hoe in het project wordt omgegaan met bomen.

Zowel in het gesprek met de inspreker op 30 januari, als in de informatieve raadsvergadering van 6 februari, geven fracties aan geen bedenkingen te hebben over de noodzaak van de komst van de spooronderdoorgang. Wel worden vraagtekens geplaatst bij het proces om tot de besluiten te komen. Bijvoorbeeld als het gaat om het beoordelen van alternatieve scenario's en de mate waarin groen en natuur een belangrijke afweging is geweest. Een belangrijk kritiekpunt is de informatievoorziening richting inwoners. Inwoners voelen zich niet betrokken en zijn aanwijsbaar niet geïnformeerd (bijvoorbeeld naar aanleiding van gestelde vragen bij een bewonersbijeenkomst). Tevens komen er andere vragen aan de orde, bijvoorbeeld over de schijnbaar korte levensduur van bomen in Diemen, het terugplaatsen van jonge/dunne bomen in plaats van oudere grotere bomen, de vraag of er een bomenverordening is en of de gemeente beschikt over een bomenregistratiesysteem.

In een reactie benadrukt de portefeuillehouder Ruimtelijke ontwikkeling de zorgvuldige afweging die heeft plaatsgevonden om te komen tot het gekozen ontwerp en ook het zorgvuldige proces dat is doorlopen voor de kap van bomen. Overigens is dit een proces van jaren, waarin de raad ook op eerdere momenten betrokken is geweest en besluiten heeft genomen. Toen recent bleek dat er vragen bestaan over de kap van de bomen, zijn de uitgevoerde BEA's beschikbaar gesteld, zodat het mogelijk is in te zien hoe de gezondheidssituatie van de individuele bomen wordt beoordeeld. Daarnaast is het uitgangspunt dat gedurende de werkzaamheden gekeken wordt of bomen mogelijk toch behouden kunnen blijven. Naar aanleiding van de BEA's is nogmaals gekeken of er niet meer bomen behouden kunnen worden en dit heeft ertoe geleid dat een kleiner aantal bomen gekapt zal worden dan oorspronkelijk in de BEA's is genoemd.

Raadsleden zijn blij met de toelichting van de wethouder en veel partijen erkennen dat er een zorgvuldig afwegingsproces is doorlopen. De raad blijft kritisch als het gaat om de communicatie met inwoners. Er worden vraagtekens gezet bij de tijdigheid hiervan en ook de mate waarin de belangenafweging voldoende helder is overgebracht. Ze pleiten voor heldere en vroegtijdige communicatie. Logischerwijs zijn vroeg in het proces nog niet alle antwoorden te geven. Wel kan communicatie eraan bijdragen dat raad en bewoners weten dat er aan gewerkt wordt en wanneer ze dan wel meer informatie kunnen verwachten. Op verzoek van de raad wordt een werkgroep ingericht met verontruste bewoners van de Ouddielerlaan, waarmee de gemeente opnieuw in gesprek zal gaan. Tevens antwoordt het college op 4 maart 2020 in een brief op de petitie van 30 januari.

2

Uitvoering en doelrealisatie

In dit hoofdstuk staat de uitvoeringspraktijk centraal. Hoe wordt het beleid in de praktijk vormgegeven, welke afwegingen worden er gemaakt en welke spelers zijn betrokken? Hierbij wordt ook ingegaan op in hoeverre in de uitvoering wensen en behoeften van de omgeving een plek krijgen. Tot slot wordt ingegaan op doelrealisatie: welke resultaten behaalt de gemeente als het gaat om het bomenbeleid?

2.1 / Uitvoering bomenbeleid in de praktijk

Ontwikkel- en herinrichtingstrajecten worden projectmatig opgepakt, (tegenstrijdige) belangen worden gezamenlijk afgewogen

In de uitvoering van het groen- en bomenbeleid heeft de gemeente Diemen regelmatig te maken met botsende belangen tussen beleidsterreinen. Dit komt door het kleine oppervlakte dat de gemeente heeft, in combinatie met de grote groeiopgave. Op 14 km² moet men wonen, werken, recreatie, infrastructuur en natuur combineren. Het risico bestaat dat doelstellingen uit het groenbeleid naar de achtergrond verdwijnen onder de druk van andere beleidsdoelstellingen, zoals bijvoorbeeld de groeiopgave. Het realiseren van doelstellingen rondom bomen stuit op extra beperkingen gezien het verzakken van de grond en het daarmee gepaard gaande ophogen en het beperkt kunnen plaatsen van bomen door bijvoorbeeld leidingen en bedradingen in straten.

Om ervoor te zorgen dat alle belangen en beleidsdoelstellingen op tafel liggen, worden ontwikkel- en herinrichtingsprojecten projectmatig vormgegeven. Onder leiding van een projectleider zijn beleidsmederwerkers van betrokken beleidsterreinen in één projectteam samengebracht, waardoor idealiter alle belangen op tafel komen. Ook het beleidsterrein groen en natuur is in deze projecten vertegenwoordigd. Op basis van overleg komt het projectteam tot een concept integraal ontwerp waarin het gezamenlijk afwegingen heeft gemaakt. Vervolgens worden in een uitgangspuntennotitie de interne beleidsconflicten beschreven. Deze notitie wordt vastgesteld door het college. Na afstemming gaat het integraal ontwerp een verder proces in met bewonersconsultatie en het maken van een definitief schetsontwerp. Projectleiders hebben de doorslaggevende stem bij het maken van het integraal ontwerp. Zij geven aan dat het soms ontbreekt aan duidelijke sturing op de inhoudelijke beleidsterreinen, waardoor onderlinge afstemming ingewikkeld is. Gedurende de uitvoering van een project hebben projectleiders dan intern meerdere aanspreekpunten, wat het maken van afwegingen en beslissingen bemoeilijkt.

Puntensysteem, herplantplicht en Bomen Effect Analyse (BEA) bieden bescherming aan bomen

Passend bij de beleidsuitgangspunten (zie hoofdstuk 1), is het beschermen van bomen verankerd in het uitvoeringsbeleid van de gemeente Diemen. In de eerste plaats is er een bomenverordening die heldere criteria schetst voor het al dan niet verlenen van een kapvergunning. De bomenverordening geeft bijvoorbeeld weigeringsgronden voor een vergunning (zoals landschappelijke waarden, leeftijd, toekomstverwachting en ruimtelijke structuur) op basis waarvan de behandelend ambtenaar een vergunning kan beoordelen. Daarnaast heeft de gemeente een beleidsnotitie opgesteld waarin de weigeringsgronden uit artikel 4 van de

bomenverordening worden omgezet in criteria waaraan een wegingsfactor³⁹ is gekoppeld. Op basis van dit puntensysteem kan een kapvergunning al dan niet worden verleend. Het puntensysteem kent aan elke boom een bepaalde waarde toe op basis van onder andere leeftijd, levensverwachting, ecologische waarde en cultuurhistorische waarde. Als een boom meer dan 50 punten scoort, wordt in beginsel de vergunning geweigerd, tenzij door het college anders wordt besloten. Geldende redenen om toch een boom te kappen ondanks het hoge puntenaantal, zijn opgenomen in de Beleidsnotitie Bomenverordening Diemen 2010. Voor bomen met een waarde van minder dan 50 punten wordt in principe een vergunning afgegeven. Passend bij het uitgangspunt dat bomen worden gehandhaafd en de doelstelling om het aantal bomen toe te laten nemen, is het mogelijk om bij een kapvergunning een herplantplicht op te leggen. Dit verplicht de vergunninghouder tot het herplanten van de verwijderde boom, dan wel het (elders) plaatsen van een vervangende boom of bomen (indien mogelijk meer terugplaatsen dan er oorspronkelijk stonden).

Een andere beschermende maatregel voor het behoud van bomen is het toepassen van een Bomen Effect Analyse (BEA) bij de herinrichting van woonwijken en straten waar de inspraakverordening van kracht is én bij het vellen van houtopstanden die onderdeel uitmaken van de hoofdgroen- en hoofdbomenstructuur.⁴⁰ Deze analyse wordt uitgevoerd door een onafhankelijk bureau en levert een advies op voor wat betreft het handhaven, herplanten of kappen van de boom. In de praktijk wordt het advies bijna altijd opgevolgd. Voor zowel het puntensysteem als de BEA is een checklist/formulier opgenomen in de bijlage van het Groenplan.

Gemeente hanteert striktere richtlijnen voor eigen vergunningen dan voor particuliere aanvragen

De Bomenverordening geeft strikte voorschriften voor het verlenen van een kapvergunning. Bij vergunningsaanvragen voor bomen die in particulier bezit zijn, gelden voorwaarden voor de plaats van de boom, de grootte van de tuin en de omtrek van de stam. Particulieren kunnen een boom vergunningvrij kappen mits de boom staat in de achtertuin van de woning en de tuin niet groter is dan 100 vierkante meter én als de boom een omtrek van minder dan 63 cm heeft gemeten vanaf 130 cm boven maaiveld.⁴¹ Voor grotere bomen of bomen op een andere plek, moet een vergunning worden aangevraagd via het Omgevingsloket Online aanvragen.⁴² In de praktijk blijkt dat veel bomen in particulier bezit vallen onder de vergunningvrije kap.

Voor bomen in eigendom van een publiekrechtelijk lichaam geldt echter dat voor bomen met een omtrek van meer dan 32 cm al een vergunning moet worden aangevraagd. In de praktijk gaat dit met name om bomen die in het bezit zijn van de gemeente. De gemeente hanteert dus voor de kap van bomen in de bebouwde kom voor zichzelf een striktere richtlijn dan voor bomen in particulier bezit.

Als de gemeente bomen wil kappen voor de uitvoering van een project, vraagt de desbetreffende projectleider een vergunning aan. De beleidsmedewerker groen toetst deze aanvraag aan het beleid en beoordeelt de aanvraag met behulp van het puntenstelsel. Het vergunningensysteem is zo opgesteld, dat degene die de vergunning aanvraagt niet degene is die de vergunning toetst.

2.2 / Wensen en behoeften van inwoners

Bij ontwikkel- en herinrichtingsprojecten altijd contact met bewoners, geen vaste procedure voor consultatie

Bij ontwikkel- en herinrichtingsprojecten, bijvoorbeeld van een woonwijk of straat, is consultatie van de bewoners altijd onderdeel van het proces. In de interviews geeft de gemeente aan voor deze consultatie geen vaste procedure te hanteren, maar de werkwijze af te stemmen op bijvoorbeeld de grootte van het project, het moment in de tijd en de wensen van betrokken bestuurders en/of ambtenaren. Waar het gaat om groen en bomen, wordt er vaak gebruikgemaakt van inspraaksessies. Deze sessies vinden bij voorkeur plaats in de betreffende wijk en hierin legt de gemeente uit wat de plannen zijn voor een wijk of gebied om hiervoor draagvlak te creëren. In principe is dit in de ontwerpfase, waarbij de gemeente een conceptontwerp presenteert. Op het moment dat de coronamaatregelen gelden, is het niet mogelijk fysieke bijeenkomsten te houden. De gemeente zoekt naar andere mogelijkheden om omwonenden te betrekken.

³⁹ Beleidsnotitie Bomenverordening 2010, p. 1; De basis voor de wegingsfactor komt van de Bomenstichting en is aangepast aan de Diemense context

⁴⁰ Groenplan Diemen update 2018, p. 20

⁴¹ Bomenverordening Diemen 2010, artikel 2 lid 2 sub b en lid 3 sub a, p. 1 en 2

⁴² <https://www.omgevingsloket.nl/Particulier/particulier/home>

Inmiddels is enkele keren als alternatief een enquête verspreid onder buurtbewoners. Projectleiders geven in interviews aan hierop relatief veel respons te ontvangen.

De consultatie van inwoners rondom ontwikkel- of herinrichtingsprojecten stelt de gemeente in staat om het conceptontwerp zoveel mogelijk in overeenstemming te brengen met wensen en behoeften van bewoners. De gemeente is er duidelijk over dat niet alle wensen ingewilligd kunnen worden, bijvoorbeeld omdat er sprake is van veiligheidsrisico's of omdat op de plek waar bewoners graag een boom willen planten er leidingen in de grond liggen. Wel geven projectleiders aan ideeën van inwoners zoveel mogelijk in de plannen in te passen en zich extra in te zetten voor het behoud of de aanplant van bomen. Op basis van de respons bepaalt de gemeente op welke manier vervolg wordt gegeven aan de consultatie, mogelijk door co-creatie of door het informeren van de inwoners door middel van een brief met illustraties van de keuzes die zijn gemaakt. Ook hiervoor gelden geen vaste procedures.

Gemeente zet zich in voor inwonersinitiatieven

Het Groenplan zet in op participatie en zelfbeheer van groen door bewoners. De gemeente probeert dit te bevorderen door actieve oproepen te doen voor het aanleveren van initiatieven. Als inwoners initiatieven aandragen voor bijvoorbeeld het vergroenen van de straat, staat de gemeente hier dan ook welwillend tegenover. Een goed voorbeeld daarvan is het project bomenplant in Leliëndaal. In november 2017 diende een bewoner van Leliëndaal een initiatief in voor het planten van bomen in de straat, met als doel meer groen te creëren en de verkeersveiligheid te verbeteren. De gemeente nam het voortouw in het maken van een ontwerp en heeft later in het proces ook opgetreden als verbinder tussen de verschillende (botsende) wensen van buurtbewoners. Door de initiatiefnemer (bewoner Leliëndaal) wordt de daadkrachtige opstelling van de gemeente als positief ervaren.

Bewoners van de Ouddiemerlaan delen dit beeld niet. In het interview geven zij aan dat uit de opstelling van de gemeente niet blijkt dat zij koste wat het kost bomen wil sparen, ofwel ontvankelijk is voor ideeën van inwoners. Als voorbeeld noemen zij het ontbreken van participatie en gesprek rondom de spooronderdoorgang. Overigens heeft de gemeente recent in dit traject wel op basis van een petitie van bewoners rondom de Ouddiemerlaan (aanleg spooronderdoorgang) gehoor gegeven aan het verzoek om te onderzoeken of er meer bomen dan in eerste instantie bedoeld, behouden zouden kunnen blijven. Uit dit onderzoek blijkt dat een klein deel van de bomen alsnog herplaatst kan worden.⁴³

Gemeente zet in op communicatie, inwoners wisselend tevreden

Uit interviews blijkt dat de gemeente de intentie heeft om helder en transparant te communiceren over de kap of aanplant van bomen. Bij grotere projecten (zoals de kap van meerdere bomen of herinrichting van een straat) doet de gemeente dit via het huis-aan-huis blad, bijvoorbeeld als het gaat om het vermelden van verleende vergunningen, maar ook via brieven aan bewoners of informatiebijeenkomsten. De gemeente communiceert op verschillende momenten in het proces. Waar het gaat om bestemmingsplannen, liggen er in het proces al enkele communicatiemoment vast, bijvoorbeeld het ter inzage leggen van ontwerp en het communiceren over vaststelling. Naast deze vaste communicatiemomenten liggen er geen andere communicatiemomenten vast.

Bij kleinere projecten zijn communicatiemomenten ook niet procedureel vastgelegd, maar streeft de gemeente wel naar het informeren van bewoners. In herinrichtingsprojecten betekent dit bijvoorbeeld het na consultatie terugleggen van het ontwerp, met daarbij vermeld aan welke wensen van inwoners is voldaan, of het aangaan van het gesprek met bewoners. Van dat laatste is het project in Leliëndaal een mooi voorbeeld. Waar de communicatie in het begin nog als summier werd ervaren door buurtbewoners, neemt de gemeente later in het traject het voortouw als het gaat om het organiseren van een bewonersavond en het faciliteren van een gesprek tussen bewoners met verschillende (tegenstrijdige) wensen. In de interviews geven gemeente en de initiatiefnemer aan dat het gesprek heeft geleid tot een gezamenlijke doelstelling, actieve betrokkenheid van meerdere bewoners en breder draagvlak in de wijk.

Naast positieve ervaringen van inwoners, zijn er ook projecten waarin de communicatie tot onvrede leidt, bijvoorbeeld bij de spooronderdoorgang aan de Ouddiemerlaan. In aanloop naar de beslissing omtrent de plannen voor de spooronderdoorgang, zijn verschillende bewonersbijeenkomsten gehouden waarbij de plannen

⁴³ Brief d.d. 4 maart 2020, onderwerp: Reactie op de petitie, aangeboden op 30 januari 2020 aan het college en de gemeenteraad van Diemen

aan bewoners zijn voorgelegd.⁴⁴ Hoewel er medewerkers van de gemeente aanwezig waren, geven bewoners in het interview aan dat er naar hun idee geen vertegenwoordiging van de gemeente aanwezig was. Bewoners geven ook aan dat er na afloop van de bijeenkomst nooit contact met hen is opgenomen door de gemeente, ondanks dat bewoners contactgegevens hiervoor hadden achtergelaten. Bewoners geven aan niet actief door de gemeente te zijn geïnformeerd over de kap van de bomen, bijvoorbeeld middels een bewonersbrief. Hieraan was wel behoefte. In bredere zin was er behoefte aan gesprek en contact met de gemeente waarbij plannen actief werden gedeeld en ook ruimte was voor initiatieven van bewoners. Bewoners hebben een vorm van burgerparticipatie gemist en hebben het idee dat de gemeente niet weet wat er leeft onder inwoners. Gevolg hiervan is onvrede onder onwonenden van de Ouddiemerlaan. Bij gebrek aan gesprek zijn juridische procedures het alternatief geworden (bijvoorbeeld ingediend bezwaar van 23 maart 2020 tegen de verleende omgevingsvergunning voor de kap van bomen). Anderen geven aan dat duidelijke informatie ter plekke, bijvoorbeeld met billboards, wellicht behulpzaam kan zijn als het gaat om het creëren van begrip voor dit soort grootschalige kap. Dit voorbeeld laat zien dat het ontbreken van vroegtijdige informatie en communicatie vooraf en tijdens de uitvoering van een project, leiden tot onbegrip bij bewoners. Het blijkt moeilijk om dit later in het proces te herstellen en gezamenlijk tot een gedragen oplossing te komen.

In het traject van de kap van bomen rondom de spooronderdoorgang, geven beleidsmedewerkers en de portefeuillehouder aan er begrip voor te hebben dat inwoners zich onvoldoende betrokken voelen. Keerzijde hiervan is dat het project een jarenlange aanloop kent waarbij de kap van bomen een klein element in het grote geheel is. Complicerende factor is dat bij aanvang van het project nog onduidelijk is hoe de buitenruimte uiteindelijk ingericht zal worden, omdat dit pas een laatste element in een lang proces is. Met betrekking tot dit project hebben maatschappelijk zwaarwegende redenen de doorslag gegeven voor de kap van de bomen. Naar aanleiding van de op 30 januari 2020 aangeboden petitie van buurtbewoners, zijn achterliggende stukken (BEA, toetsingsrapporten) alsnog vrijgegeven. Ook heeft de portefeuillehouder in de informatieve raadsvergadering van 6 februari 2020 over dit thema achterliggende redenen voor kap toegelicht en aangegeven dat voor elke gekapte boom een nieuwe boom elders wordt geplant.⁴⁵

Gemeente actief om communicatie te verbeteren

De gemeente probeert naar aanleiding van ervaringen met het betrekken van inwoners bij verschillende projecten, haar beleid te verbeteren. Met betrekking tot participatie, heeft de gemeente in 2019 een medewerker inwonersparticipatie in dienst genomen. Hiermee kan specifieke kennis, expertise en capaciteit worden ingezet op participatietrajecten. Momenteel wordt er gewerkt aan een handboek participatie, welke projectleiders en beleidsmedewerkers kunnen benutten bij het betrekken van inwoners.

Specifiek voor bomen zijn opzichters recent begonnen met het plaatsen van bordjes op plekken waar bomen zijn gekapt. Vaak is het voor inwoners niet duidelijk waarom een boom is gekapt en de plaats waar de gekapte boom stond, blijft vaak lang braak liggen. Dit heeft ermee te maken dat bomen alleen in bepaalde seizoenen kunnen worden aangeplant. Nu worden er bordjes geplaatst waarop staat vermeld waarom een boom is gekapt en wanneer er een nieuwe boom wordt aangeplant. Deze informatie zorgt voor meer begrip bij inwoners over het bomenbeleid.

2.3 / Behaalde resultaten

Beheersysteem voor monitoring doelrealisatie betrouwbaar, maar niet waterdicht

In de Duurzaamheidsagenda 2020-2025 staat de ambitie van de gemeente om de hoeveelheid bomen te gaan monitoren. De gemeente beschikt momenteel over een beheersysteem waarin onder andere het aantal bomen wordt geregistreerd. Het systeem is betrouwbaar, maar niet 100% waterdicht, aldus de gemeente. Dit heeft ermee te maken dat in de praktijk blijkt dat niet alle bomen juist staan geregistreerd (bij beheer- en onderhoudswerkzaamheden komen soms onjuistheden naar voren, zoals bomen die niet geregistreerd staan) en ook omdat de aanplant van nieuwe bomen soms langer duurt (bijvoorbeeld door het aanplantseizoen, of doordat inrichting van de openbare ruimte pas plaatsvindt nadat de bouwwerkzaamheden zijn afgerond). Dit leidt tot een vertekend beeld.

⁴⁴ O.a. op 25 januari 2016 (<https://www.diemernieuws.nl/nieuws/algemeen/55852/ingrijpende-spoorklus-diemen-duurt-drie-jaar->) en 13 november 2019

⁴⁵ Notulen informatieve raad 6 februari 2020, punt 3 Memo's inzake Boom Effect Analyse spooronderdoorgang Ouddiemerlaan en Extra tijdelijk parkeren spooronderdoorgang Ouddiemerlaan

Overigens geven uitvoerders en projectleiders in interviews aan dat in de laatste jaren over het algemeen bij herinrichting meer bomen worden teruggeplant dan er oorspronkelijk aanwezig waren.

‘Aantal bomen terug op niveau 2011’ lijkt haalbaar, maar exacte cijfers ontbreken

Met betrekking tot de doelstelling om het aantal bomen terug te brengen op het niveau van 2011, wordt in interviews aangegeven dat het een haalbare doelstelling lijkt te zijn. Met name doordat er bij herinrichtingsprojecten netto meer bomen bijgeplant worden dan er voor de uitvoering van het project stonden. Als voorbeeld worden de Vogelweide en de aanplant ter compensatie van de verbreding van de A1 genoemd. Momenteel zijn er geen exacte cijfers bekend van het bomenbestand. Het college hoopt in het eerste kwartaal van 2021 een update te kunnen sturen naar de gemeenteraad over de voortgang op deze ambitie.

De raad is in december 2019 voor het laatst geïnformeerd over de stand van zaken rondom de aanplant van bomen en de voortgang met betrekking tot het onderzoek naar Tiny Forests/Diemense Bosjes (motie 19 juli 2018).⁴⁶ In de memo concludeert het college dat “ondanks de bouwopgave die de gemeente Diemen heeft, het aanplanten van bomen in stedelijk gebied redelijk succesvol is en dat het bomenbeleid langzaam weer aan het groeien is”.⁴⁷ Deze conclusie is gebaseerd op cijfers van de aanplant van bomen bij nieuwe of herinrichtingsprojecten waarbij meer bomen zijn aangeplant dan geveld. Bijvoorbeeld het project herinrichting Spoorzicht waarbij 66 bomen zijn geveld, maar 85 bomen zijn aangeplant. Ook in dit memo constateert het college dat in het bomenbestand minder bomen staan aangegeven ten opzichte van het niveau van 2011, maar dat dit een vertekend beeld is. Reden hiervoor is dat niet alle nieuw aangeplante bomen in het bomenbestand worden opgenomen, omdat het gaat om de aanplant van bosplantsoenen en alleen individuele bomen opgenomen worden in het bomenbestand. En als andere reden wordt genoemd dat renovatieprojecten waarbij meer bomen teruggeplant kunnen worden, pas later hun uitwerking zullen hebben.⁴⁸

Kwaliteit boven kwantiteit: samenstelling en kwaliteit van groen is verbeterd

Uit bovenstaande blijkt dat de gemeente inzet op de toename van het aantal bomen. Echter, gezien de grote groeiopgave van de gemeente Diemen is een toename van kwantiteit niet altijd mogelijk. Bijvoorbeeld door aanleg van Bergwijkpark zijn veel bomen geveld en deze aanleg heeft een belangrijk aandeel in de afname van de arealen van heesters en bosplantsoen met ruim 50.000 m² en 6.000 m².⁴⁹ De beperkte mogelijkheden tot het vergroten van de kwantiteit, worden gecompenseerd door de inzet op toename van kwaliteit van groen. In de interviews geven beleidsambtenaren aan dat dit niet altijd betekent dat de aanplant van een boom de juiste keuze is. Liever stelt de gemeente de kwaliteit van het groen centraal en maakt op basis daarvan een afweging voor de aanplant van groen. Kijkend naar de kwaliteit, constateert de gemeente in het Groenplan update 2018 dat de kwaliteit van groen in de afgelopen jaren is toegenomen. Belangrijke beheermaatregelen hiervoor zijn het vergroten van biodiversiteit in het groen, het toepassen van ecologisch beheer en het beheeruitgangspunt bij te stellen van ‘sober en doelmatig’ naar ‘fleur en kleur’.⁵⁰ Dit laatste wordt zichtbaar in een toename van vaste planten met bijna 12.000 m² en een toename van hagen met ruim 20.000 m².⁵¹ Meer fleur en kleur betekent ook dat in wijken en op woonerven meer vaste planten, hagen en/of ecologische bloembollenmengsels worden geplaatst. Hierdoor “wordt de natuurbeleving bij bewoners gestimuleerd en gewaardeerd”.⁵²

⁴⁶ Informatie van het College ‘Aanplant Bomen’, 19 december 2019

⁴⁷ Informatie van het College ‘Aanplant Bomen’, 19 december 2019, p. 3

⁴⁸ Informatie van het College ‘Aanplant Bomen’, 19 december 2019

⁴⁹ Groenplan Diemen update 2018, p. 38

⁵⁰ Groenplan Diemen update 2018, p. 5

⁵¹ Groenplan Diemen update 2018, p. 38

⁵² Groenplan Diemen update 2018, p. 24, 25

Bijlage: Bronnen

Gesprekspartners

Datum	Gesprekspartner	Functie
28-9-2020	De heer M. Sikkes-Van den Berg	Wethouder
28-9-2020	De heer P. de Ruijter	Manager ad interim ruimtelijk beheer
1-10-2020	De heer F. van Leeuwen	Beleidsmedewerker groen
1-10-2020	Mevrouw A. Pet	Beleidsmedewerker ruimtelijk beleid
5-10-2020	De heer B. van Mil	Opzichter nieuwe werken
5-10-2020	De heer R. Snoek	Projectleider
9-10-2020	De heer R. van Alphen	Inwoner Diemen (Initiatiefnemer bomen planten bij Leliëndaal)
9-10-2020	Mevrouw J. Gerritsen	Vertegenwoordiger IVN werkgroep Diemen
9-10-2020	Mevrouw L. van Zon	Voorzitter Daarom Duurzaam Diemen
15-10-2020	De heer J. ten Theije	Inwoner Diemen (Bezwaarmaker kappen bomen spoorwegonderdoorgang)
15-10-2020	De heer B. Schonewille	Inwoner Diemen (Bezwaarmaker kappen bomen spoorwegonderdoorgang)

Van alle gesprekken is op hoofdlijnen een gespreksverslag gemaakt. Deze is voor akkoord teruggelegd bij de respondent. Alle geaccordeerde gespreksverslagen zijn gebruikt als informatiebron voor de Nota van bevindingen. De verslagen zijn in het bezit van Rekenkamer Diemen.

Bronnen

Voor de geraadpleegde bronnen verwijzen we naar de voetnoten die zijn opgenomen in de Nota van bevindingen.